LE UKUP UBOGA GMAJNA

SLOVENSKI SVET

U BOJ JUNAŠKA KRI!

ZA EDINOST, PRÁVICE IN SVOBODO.

STEV. (No.) 14. CLEVELAND, O. — WASHINGTON, D. C., JULY 12. 1917. LETO (VOL.) I.

SOKOLOM-PROSTOVOLJCEM.

Bratje prostovoljci!

Nedelja 15. julija je določena kot dan odhoda prve posebne čete sokolskih prostovoljcev Zrinjski.

Zbiranje čete se vrši v Pittsburghu, Pa., skozi celo dopoldne, in sicer **v prostorih "Hrvatskega Doma" na 822 North Canal St., Pittsburgh, Pa.**

Prostovoljci iz oddaljenejših krajev morajo odpotovati v soboto zvečer ali ponoči, iz bližnjih krajev pa v nedeljo zjutraj. Sokoli-prostovoljci morajo priti v sokolskih krojih, v kolikor je to mogoče, drugi prostovoljci pa naj prinesejo seboj svoje **društvene znake.**

Obleke ni treba nikomur jemati veliko s seboj. Ena obleka za prebleči je popolnoma dovolj. Perila in obutala lahko vzame vsakdo, kolikor hoče. Tudi knjige za čitanje lahko vzame vsakdo s seboj.

Kedor ima kaj denarja v gotovini ali na bančni knjižici, ga lahko vzame s seboj, pazi pa naj, da ga dobro skrije pri sebi. Denar bo lahko vsakdo izmenjal pri državni "Narodni Banki", sedaj v Marseillu na Francoskem, po zelo ugodnem kurzu v dinarje ali franke; s seboj naj vzame, kolikor je najnujnejše potrebno, večje svote pa naj naloži na banki z odredbo, kedo in pod kakimi pogoji ga lahko dvigne.

Vozni listek do Pittsburgha plača vsakdo sam, **kjer bo dobil četični znesek povrnjen** ali pa bo odposlan onemu, ki je zanj založil to svoto. Iz Pittsburgha dalje potujejo vsi prostovoljci skupaj v posebnem vlaku brezplačno.

V nedeljo 15. julija popoldne bo prirejen v Hrvatskem Domu sprejem prostovoljcev s poslovilno zabavo. **Tu bodo sprejeti novi prostovoljci, izvršila se bode razporeditev za na pot in zastave bodo razvite in blagoslovljene.**

Zvečer istega dne bodo odpotovali vsi prostovoljci proti Kanadi, kjer bodo čakali v taborišču na ladijo za Evropo.

Od dne, ko prispe v Pittsburgh, pa do dne, ko bode nameščen v taboru, dobi vsak prostovoljec po $1.50 na dan za prehrano, odtega časa dalje pa hrano.

V Evropi bodo sprejeli prostovoljce posebni odposlanci, ki jih bodo spremili skozi Francijo v Bizerto, kjer se nahaja naše prostovoljsko taborišče. **Tu bo vsak prostovoljec pregledan in priseljen po njegovih sposobnostih in po potrebi vojske;** vsakdo bo tu prejel tudi državno jamstvo, s katerim bo prejel on sam, ali oni, katere bo on označil, **brezplačno pet hektarjev dobre zemlje v svobojeni domovini.**

Prostovoljci bodo ostali v Bizerti, dokler ne bodo popolnoma izvežbani, nato pa bodo odšli na solunsko fronto po nadaljnjih odredbah vojaških oblasti. Vsak prostovoljec, ki je imel prej v katerikoli vojski kakoršenkoli čin, bo prejel isti čin tudi v narodni vojski.

Izučeni in vešči mehaniki, ki imajo orodje, ga lahko vzamejo s seboj. Ako ima kedo motorno kolo, stori dobro, ako vzame s seboj, ker bo lahko uporabljen za motorcikelistično službo.

Bratje prostovoljci!

Vsi, ki ste se dosedaj prijavili, pridite v pravem času in določenega dne v Pittsburgh v Hrvatski Dom in porabite ta kratki čas do vašega odhoda v to, **da pripeljete s seboj še kakega tovariša ter mu raztolmačite vse to, kar vam je tu raztolmačeno.**

Na svidenje Sokoli-junaki! Nazdar!

ŠTEFAN MANCE
načelnik Jug. Sok. Zveze.

MILAN MARJANOVIČ
starosta Jug. Sok. Zveze.

Ni dovolj, da rečete: Slovenec sem. Pokažite tudi s tem, da hočete Slovenec tudi ostati.

Ni dovolj, če ljubite milodonečo slovensko govorico, temveč treba je tudi, da jo ohranite in nad vse cenite.

* * *

Ljubiti svoj narod in spoštovati druge, je najlepša čednost vsakega človeka, vsake narodnosti.

* * *

Kaj je človek, se kaj malo spozna; toda kaj ni, je bolj očitno in jasno.

ROJAKI V CLEVELANDU.

V četrtek 12. julija se vrši ob osmih zvečer v veliki Grdinovi dvorani javen shod v počast odhajajočih slovenskih, hrvatskih in srbskih prostovoljcev. Nastopilo bode več znanih govornikov, da dostojno počastimo in se poslovimo od naših prostovoljcev. — Mladenici, ki se hočete še upisati med prostovoljce, udeležite se tega shoda, da prejmete potrebna navodila in informacije. Vabljeno je pa tudi vse ostalo slovensko občinstvo v Clevelandu, da pokaže s svojo udeležitvijo shoda, da zna ceniti odločitev prostovoljcev, ki odhajajo v boj. Vstop je vsakemu dovoljen ter se ne bo pobirala nikaka vstopnina.

SPORED V NEDELJO.

Prostovoljci se zberejo v nedeljo 15. julija pred hrvatskim Sokolskim Domom, 1402 E. 40th St., nakar prisostvujejo maši v hrvatski cerkvi. Po maši blagoslovitev narodnih zastav, slovenske, hrvatske in srbske ter ameriške.

Ob 9. se prične pohod prostovoljcev in društev po E. 40. St. do Superior Ave, po Superior Ave. do 26. St., odtod na St. Clair Ave in po St. Clair Ave do E. 55. St. in od tu na Erie postajo, s katere se odpeljejo od 10:20 v Pittsburgh, Pa., kjer se bodo združili z ostalimi prostovoljci.

Cenjena slovenska društva so naprošena, da se udeleže tega pohoda, če mogoče korporativno, da bodo dala častno spremstvo odhajajočim prostovoljcem.

NAŠIM PROSTOVOLJCEM.

Ječijo pod jarmom še naše poljane,
Še v suženjstvu plaka slovensko srce;
Od starodavnega Nin-a do bele Ljubljane
Povsodi poniža[illegible] ad in gorje.
Tam mrejo na [illegible]gi v breznadi in skrbi,
Preganjani, [illegible] propasti zročeni —
Meč v roke, pr[illegible]lji, bodimo pošteni
Slovenci, Hrvati in Srbi!

Meč v roke, prijatlji, in puško na rame,
Po dolgem je mraku napočil naš dan,
Da združene v vernem nas bratstvu objame.
Naprej korenjaki! Kdo zdaj ni močan,
Ko vodijo složne k svobodi nas zlati
Ter vejejo v vetru slovenske zastave?
Napočil je veliki dan majke Slave!
Na noge, vsi Srbi, Slovenci, Hrvati!

Da nam se stoletne izpolnijo sanje,
Da kri naših bratov ni tekla zaman,
Na noge, prijatlji, napočil naš dan je,
Napočil svobode je veliki dan!
Spletimo v ljubezni iz lavora venec!
In komur svoboda pod solncem je draga,
Naj sledniji žrtvuje, naj sledniji pomaga,
Vsak Srb, vsak Hrvat, vsak Slovenec!

K ODHODU PROSTOVOLJCEV.

Čas odhoda prve večje čete jugoslovanskih prostovoljcev se je približal. Nedelja 15. julija je določena, da polete prve jate družnih Sokolov na bojno polje, kjer se odločujejo usode narodov.

V složnem edinstvu nahajamo v tej četi Slovence, Hrvate in Srbe, ki so vsi odločeni, boriti se ramo ob rami pod skupno zastavo za pravično stvar, za svojo in našo svobodo, ker so prepričani, da se more samo s krvjo in žrtvami priboriti osvobojenje in izvesti ujedinjenje vseh treh delov jugoslovanskega plemena.

Z dejanjem hočejo izpričati svojo ljubezen do domovine in naroda, z orožjem v roki se hočejo boriti za svobodo, za katero stremi naš rod že toliko stoletij. Kar se ni posrečilo našim dedom, bode-li se posrečilo v tej krvavi borbi? Kedo ve!

Navdušenje, s katerim odhajajo naši prostovoljci na bojišče, nam je porok, da ne bodo priznavali našemu skupnemu sovražniku, temveč da bodo skupno z zavezniškimi silami pomagali zlomiti moč največjih tiranov in naših zatiralcev, da bodo konečno ujedinjeni Jugoslovani uživali popolno svobodo.

Od prvega dne napovedi vojne je bilo znatno število jugoslovanskih prostovoljcev v srbski vojski. V prvi vrsti so bili ti prostovoljci dijaki, ki so pribežali ob napovedi vojne v Srbijo in v zavezniške dežele. Njihovo število je hitro naraščalo z dohodom jugoslovanskih prostovoljcev in Severne in Južne Amerike in jugoslovanskih vojakov avstrijske vojske, ki so se predali Rusom ali Srbom. Tako je znašalo število jugoslovanskih prostovoljcev za časa avstro-nemškega in bulgarskega navala že dvanajst tisoč mož, ki so se z brezprimerno hrabrostjo borili v srbskih vrstah. Jugoslovani so bili v prvi vrsti poslani proti Bulgarom, na katere so šli z nepopisno hesnostjo. Le malo jih je padlo v ujetništvo, kajti raje so umirali, kakor pa da bi postali ujetniki izdajalskih Bulgarov.

Narodna ideja je zbrala in združila te prostovoljce, kakor tudi one tisoče, ki se rekrutirajo iz bivših avstro-ogrskih vojakov v prostovoljske čete v južni Rusiji. Misel edinstva, želja po maščevanju nad zakletim sovražnikom jugoslovanskega plemena jih navdušuje za boj, dasi jim je znano, da ne bode Avstrija milo postopala z njimi, ako ji padejo v roke. Ne bojazen, ne strah pred surijo, navdaja jih temveč edinole upanje, da bodo s svojimi žrtvami pripomogli do lepše, srečnejše bodočnosti.

Kako brezprimerno veliki so ti prostovoljci v primeri z onimi, ki imajo vedno na jeziku besedo domovina in narod, ki pa niti se s pustom niso ganili, da bi sodelovali v skupni borbi! Dejanja bodo pokazala może, prave rodoljube, dejanja sama bodo odločevala o naši usodi. Z mečem in sabljo se piše naša bodočnost, s puško in topovi se določujejo naše meje!

Zato pa čast in slava vam, ki hočete prvi izpolniti dolžnost nas vseh, ki bodete rešili čast nas vseh, ki vas zavidamo za srečo, da ste poklicani pokazati svetu trdno voljo Jugoslovanov, otresti se s pomočjo doprinešnih žrtev tujčeve pete. Kot sinovi hrabrih dedov, ki so z orožjem v roki odbijali ljute napade njih zemlje lačnih sosedov, se bodete i Vi hrabro borili proti našim največjim narodnim sovražnikom, proti našim dosedanjim gospodarjem.

Vaš vzgled bo osramotil narodne samotilce, budil, vzpodbujal in bodril zaspance, da bodo tudi sami pohiteli za Vami izpolnit svojo sveto dolžnost. Ves narod se mora ob Vašem odhodu vzdramiti, da bo spoznal, da je svoboda dosegljiva edinole s pomočjo ustanka, s pomočjo odločnega odpora in polne borbe.

Nam Slovencem preti dvojna nevarnost: da ostanemo vsaj deloma pod dosedanjim avstrijskim jarmom, ker nismo dosedaj skoro še ničesar storili za naše osvobodenje, ali pa bodemo, zopet deloma, in to najbolj življenjski del našega narodnega obstanka, pod do morja, pripadli ravno takemu avtokratu, grabežljivemu Italijanu. Vsled tega bi moralo in mora tudi biti naše prizadevanje dvojno: priboriti si moramo osvoboditev izpod enega suženjstva in preprečiti, da ne pridemo pod drugo. Naše prizadevanje mora biti toraj med vsemi Jugoslovani največje, da bodemo tudi mi postali del svobodne Jugoslavije.

Iz števila prijavljenih slovenskih prostovoljcev pa je razvidno, kako malo se zavedajo Slovenci teh nevarnosti, zlasti druge. Namesto da bi se že sedaj pripravljali, da branili svojo osvobojeno zemljo pred tem, mogoče še nevarnejšim sovražnikom, pa mirno čakamo, da nas bodo tudi pred temi grabežljivci ubranili tujci. Ako nam bodo tudi drugi priborili svobodo, jo bomo morali vendar sami braniti in ohraniti brez tuje pomoči. In ravno zaradi tega je potrebna naša jugoslovanska armada prostovoljcev, da bode ščitila osvobojeno domovino pred vsakim tujim lakomnežem.

Toliko večja hvala pa Vam, ki bodete zasadili našo narodno zastavo na osvobojeni naši zemlji ter nikomur ne dovolili, da bi jo oskrunil. O, da bi bili Vi predhodniki in znanilci, da stoji za Vami cel narod, cela narodna armada, ki bode vedela z orožjem ohraniti, kar si je z orožjem priborila in osvobodila. Naj tudi v tem deluje Vaš vzgled vzpodbudno na ostale, da Vam bodo v najkrajšem času sledili.

Večen spomin in slava vsem ameriškim jugoslovanskim prostovoljcem!

NAŠA BODOČNOST.

Mnogim, zlasti Slovencem je še vedno nejasno stališče, katero bode zavzemal naš narod v bodoči Jugoslaviji. Nekatori se boje, da bo z ustanovitvijo te države konec vsemu slovenskemu življu, ker vidijo v bodočem skupnem jezika srbo-hrvatski jezik; drugi smatrajo, računajoč z gotovostjo, da bo le en del našega naroda pripadal Jugoslaviji, svojo pomoč za odvec in vprašanje narodne bodočnosti končno spravljeno s sveta. Zopet drugi vidijo v nevarnosti vero, običaje, literaturo, umetnost in končno tudi naš gospodarski položaj. Zato je potrebno, da spregovorimo nekoliko besed o naši bodočnosti.

Gotovo in brezdvomno je, da je naše slovensko vprašanje najbolj težavno in zavozljano. Usoda je hotela, da so se naši dedje naselili ravno na tistem kraju, ki vsled svoje nenavadno ugodne in važne lege vzbuja pozornost sosedujih in oddaljenejših narodov. Mi smo z lastnimi očmi videli, s kako mrzlično naglico so zidali Nemci preko naših poljan svoj "most do morja", in vidimo danes, kako prodirajo, počasi sicer, toda sigurno italijanske vojske proti Trstu, Gorica, važno središče našega kulturnega življenja, se nahaja že v njihovih rokah in kakor se vojna vse bolj in bolj vleče, moramo biti pripravljeni, da bodo zasedli tudi še druge naše kraje.

Mi smo že pogosto povdarjali, da se mora izpeljati meja naše bodoče države po principu narodnosti, da se polovica našega naroda nikakor ne sme žrtvovati oddaljenim pomislekom, kateri se tudi na drug način lahko odstranijo, in imamo upravičen razlog za upanje, da se bo v tem oziru rešilo vprašanje v prid naših narodnih strendjenj. Razumevanje, katero doprinašajo poleg Rusov, zlasti Amerikanci, Francozi in Angleži zjedinjenju Jugoslovanov, nas samo utrjuje v tej nadi in veri.

Ko bodo potihnili topovi, bomo postali državljani nove, močne države ter postali svobodni. Po dolgih bojih bomo konečno prišli do svojih narodnih pravic. Pravi slovenski živelj se bo šele pričel, slovenski jezik bo z vso svojo spoštljivostjo, skromnostjo in šegavostjo stopil v šolo in urad ter zasedel prestol slovenske univerze, zapršen, pozabljen in zavržen, odkar so odšli Francozi iz Ljubljane.

V Jugoslaviji, ki bo najbolj demokratična in najbolj strpna država, v Jugoslaviji ki bo dala vsakemu, kar mu gre, bomo našli tudi mi pot do naših idealov. Če pomislimo, da je dosedaj samo obramba zahtevala od nas vso naše energijo in vse naše moči, si lahko predstavljamo napredek in procvit našega narodnega dela v svobodni državi. Slovenska Matica, katero je vlada zaplenila tekom vojne, bo vstala od mrtvih ter nadalje širila med Slovenci lepo besedo in modro misel; vsa naša literarna in kulturna podjetja bodo z novo svežo silo nadaljevala izpolnitev svojih visokih nalog. Slovenski jezik ne bo propadel, temveč dvignil bo svojo glavo, pogledal okoli sebe in se spomnil svojega poklica: zagospodoval bo nad kraji, do koder mu segajo peruti in služil bo vsem, ki bodo prišli v naše idealov. Če pomislimo, da je dosedaj samo obramba zahtevala od nas vso našo energijo in vse naše moči, si lahko predstavljamo napredek in procvit našega narodnega dela v svobodni državi. Slovenska Matica, katero je vlada zaplenila tekom vojne, bo vstala od mrtvih ter nadalje širila med Slovenci lepo besedo in modro misel; vsa naša literarna in kulturna podjetja bodo z novo svežo silo nadaljevala izpolnitev svojih visokih nalog. Slovenski jezik ne bo propadel, temveč dvignil bo svojo glavo, pogledal okoli sebe in se spomnil svojega poklica: zagospodoval bo nad kraji, do koder mu segajo peruti in služil bo vsem, ki bodo prišli v naše idealov. Čeprav pol stoletja, ko bodo o nji napisane debele zgodovinske knjige, bo ruska revolucija v očeh vseh dogodek prve vrste. Nazivali jo bodo "preporodno revolucijo", ali "veliko" in "slavno", kakor nazivajo zgodovinarji angleško revolucijo, ki je strmoglavila (drugič) Stuarte.

Točno predstavo o dalekosežnosti ruske revolucije imajo danes samo ljudje z razvitejšimi političnimi zmožnostmi, ljudje, ki so izven dogodka, ali sveta: nikoli, ki imajo sposobnost zgodovinskih asociacij, medtem ko ima javnost o vsem tem še zelo nejasen pojem. Reči se more, da razlaga že danes večji del časnikarjev rusko revolucijo pravilno. Zagotavlja se, da je ruska revolucija kažipot demokratizma, svobodoljubnih idej.

Vsak dan prinese kak zgodovinski dogodek, politični ali vojni. Kakor vsi, tako mora tudi slovenski narod pravilno razumevati te dogodke, složno in enodušno. Danes se gradi bodočnost narodov, velikih in malih. Gradi se s pomočjo dobre politike in z vspehi na bojišču. Zato je potrebno, da se organiziramo, da nas ne bo ni en dogodek presenetil nepripravljene. Dogodki ne bodo šli mimo in preko nas, ako jih bodemo pravilno razumevali. V tem je ves problem.

BRATJE SLOVENCI!

Levis, Canada.

Sprejmite srčen pozdrav iz jugoslovanskega taborišča. Pozivljam vas, da se čim več naših rojakov prijavi v naše armado za svobodo našega naroda. Tu ni nikakega dvoma več, kot je mogoče bil pred enim ali dvema letoma, ker so Slovenci, Hrvati in Srbi edini v vseh idealih. Verjemite mi, da se mi je odvalil velik kamen od srca, tako se vsaj sedaj počutim, ko vidim koliko nas je tu in kake želje in težnje imamo. To so vzvišeni cilji, po katerih stremijo Jugoslovani, ne samo Slovenci, temveč tudi Hrvati in Srbi. — Slovenci, vzdramite se vsaj sedaj, ko je še čas. Ne dovolite, da ostane madež še nadalje na nas, kajti operemo ga lahko sedaj, in to tudi moramo storiti.

Tukaj je sedaj okoli 600 prostovoljcev, ali vsaki dan prihajajo novi prostovoljci. Te dni je dospel sem nek častnik iz srbske vojske; povedal je marsikaj zanimivega in tudi o Slovencih se je zelo laskavo izrazil.

Pozdrav vsem Slovencem,

J. K., prostovoljec.

Ideja je večna. Ona je kakor zmaj z devetimi glavami: če mu odsekaš eno, mu zrastete dve novi. Ona je furija pravičnih in hereditarna bolezen človeštva.

ZGODOVINSKI ČASI.

Živimo v času, ko se gradi zgodovina. Za nas so zgodovinski dogodki dnevni dogodki, in dostikrat nimajo ljudje niti toliko razuma, da bi pravilno razumevali. Franceska revolucija je velika, ker je že upisana v zgodovinska dela in daleč od nas. Občudujemo Leonida, ker so njegovi in njegovih tovarišev čini očrtani v pesmah. Ruska revolucija živi samo v sreih, ni pa opisano zgodovinsko delo, niti še ni dosti daleč od naših sodobnikov, da bi jo mogli vsi oceniti v njenem pravem značaju. Čez pol stoletja, ko bodo o nji napisane debele zgodovinske knjige, bo ruska revolucija v očeh vseh dogodek prve vrste. Nazivali jo bodo "preporodno revolucijo", ali "veliko" in "slavno", kakor nazivajo zgodovinarji angleško revolucijo, ki je strmoglavila (drugič) Stuarte.

Točno predstavo o dalekosežnosti ruske revolucije imajo danes samo ljudje z razvitejšimi političnimi zmožnostmi, ljudje, ki so izven dogodka, ali sveta: nikoli, ki imajo sposobnost zgodovinskih asociacij, medtem ko ima javnost o vsem tem še zelo nejasen pojem. Reči se more, da razlaga že danes večji del časnikarjev rusko revolucijo pravilno. Zagotavlja se, da je ruska revolucija kažipot demokratizma, svobodoljubnih idej.

Vsak dan prinese kak zgodovinski dogodek, politični ali vojni. Kakor vsi, tako mora tudi slovenski narod pravilno razumevati te dogodke, složno in enodušno. Danes se gradi bodočnost narodov, velikih in malih. Gradi se s pomočjo dobre politike in z vspehi na bojišču. Zato je potrebno, da se organiziramo, da nas ne bo ni en dogodek presenetil nepripravljene. Dogodki ne bodo šli mimo in preko nas, ako jih bodemo pravilno razumevali. V tem je ves problem.

Pristopite v Slovensko Narodno Zzezo, ki je edina narodno politična organizacija, katere edini namen je, podpirati borbo za osvobojenje Jugoslovanov izpod avstrijskega jarma.

* * *

Podpirajte borbo za svobodo domovine in ujedinjenje naroda.

SLOVENSKI SVET

IZHAJA VSAKI ČETRTEK

LASTNIK IN IZDAJATELJ "JUGOSLOVANSKI NARODNI SVET", WASHINGTON, D. C.

UREDNIK IVAN MOŽINA

Naročnina za celo leto: $1.50; za pol leta 75 centov.

Oglasi po dogovoru. Vse pisma in naročnina naj se pošilja na SLOVENSKI SVET" 1125 Norwood Rd., Cleveland, O.

SLOVENSKI SVET

(THE SLOVENIAN WORLD)

ISSUED EVERY THURSDAY

OWNED BY THE "SOUTH SLAVIC NATIONAL COUNCIL" WASHINGTON, D. C.

Subscription rates: One year $1.50; Six Months 75 cents. Adress: "Slovenski Svet" 1125 Norwood Rd., Cleveland, O.

Entered as Second-Class matter June 13th 1917 at the Post Office at Cleveland, Ohio under the act of March 3rd, 1879.

81

OJAČIMO NAŠE VRSTE!

Nas, pripadnike krvavečega jugoslovanskega plemena, čaka velika naloga, da bodemo nosilci ideje in same žive sile, ki bo služila za podlago naše bodoče narodne države. Priznati moramo, da so nas ti veliki, odločujoči trenutki našli skoro popolnoma nepripravljene. Da popravimo to, kar je bilo pred vojno opuščeno, moramo sedaj na vso moč delovati na to, da razjasnimo onim, ki še do danes niso tega uvideli, kje leži edina naša rešitev.

Ako bi nas Slovence in Srbo-Hrvate ne vodila nobena večja in svetejša misel, kakor je naše narodno ujedinjenje, bi nas moralo nasilje od strani Avstrije, to je enostavno načelo samoohrane in samoobrambe, združiti in organizirati na odpor proti onim, ki so si vzeli za cilj uničenje našega naroda.

Svesti si moramo biti, da je bilo vprašanje južnih pokrajin Avstro-Ogrske eden poglavitnejših povodov za to svetovno vojno. Mi je nismo izzvali, ker je bila na naši strani pravica. Razmere so se pri nas tako izboljšale, da bi bilo vprašanje nadvlasti Slovanov v Avstriji rešeno v njih korist in bi v tem slučaju Avstrija prenehala biti ponižna dekla Nemčije. Za nas avstrijske Jugoslovane, meječe na svobodni srbski kraljevini, sorodni nam po krvi in idealih, je bilo edino stremljenje k njim. Naraščajoča zavest in ekonomsko ojačenje našega naroda je bilo mogočen element, ki je pospešil omenjeni proces. Vladajoči krogi so že zdavnaj uvideli, v čem obstoji naša moč, in vsled tega niso izpustili nobene prilike, da bi onemogočili ali vsaj zadržali in zaustavili vsakoršno gibanje narodnega elementa. Ne samo, da se je držala avstrijska vlada pasivno napram nam, temveč je naravnost ktivno delovala na to, da nam onemogoči razvoj. Dosti je omeniti tarifalno politiko na Hrvatskem, vprašanje dalmatinskih železnic, sequestriranje naših parobrodnih društev, nasprotno pa podpiranje tujih — vse to se je izvajalo po nekem stalnem načrtu, da nas napravi berače, uniči in prisili, da si iščemo kruh v Ameriki.

Vzporedno z gospodarskim vprašanjem je šlo tudi kulturno. Vprašanje enakovrednosti in reciprocitete zagrebškega vseučilišča, šolsko vprašanje na Ogrskem, uničenje reške gimnazije, zatiranje slovenskih šol, splošno podpiranje in ustanavljanje nemških, madžarskih in italijanskih šol v svrho odnarodivanja našega naroda na korist tujih elementov.

Mi smo to prav dobro uvideli in se zavedali, da stremi Avstro-Ogrska za uničenjem našega naroda, in vsled tega smo po tem tudi delovali in uravnali naše delovanje, v kolikor je bilo to mogoče. Zadnja leta je postajal vladajoči sistem še agresivnejši, ker je čutil, da se mi ojačujemo, in to na tak način, kateremu se ne more postaviti na pot. Zapirali so pristaše naprednih strank, započeli veleizdajniške procese, zaplenjevali in prepovedovali liste, in vse to edinole zaradi tega, da bi ustavili nevzdržljivi tok tega naravnega procesa.

Avstokratska habsburška dinastija z geslom: Divide et impera! je imela samo še eno vspešno sredstvo, ki ji je moglo vsaj kolikor toliko pomagati, namreč, da deli in razdvaja, da neti sovraštvo med narodom s tremi imeni in tremi verami. Na te limanice so mnogi nasedli, govoreč o idealnih vseh treh plemen, da ne govorimo o drugih elementih, katere so vodili nečisti cilji. Ti prvi, katere so vodila izključujoča, šovenska in verska načela, so negirali eni druge, tako da so naši v tem njihovem delovanju vedno vspešno podporo njihove "matere", Avstrije.

Kratkovidni in s sovraštvom zaslepljeni niso videli, da služijo skupnemu sovražniku in da gube, napadajoč se med seboj, svojo moč in energijo, ki bi se mogla uporabiti v drugem, za nas vse koristnem pravcu. Z izzivanjem raznih afer in s pomočjo vseh mogočih sredstev, v katerih je bila Avstrija mojster, ker ji je bilo to njena zgodovinska naloga, se je trudila, da bi čim bolj razdvojila rodne brate, ker je videla v tem edino svojo rešitev.

Misel ujedinjenja sedem miljonov Slovencev in SrboHrvatov, žilavega zdravega in podvztenega elementa, ki noče ostati na pol poti s svojimi težnjami in zahtevami, je bila za Avstrijo večni memento na usodo, katera je čaka. Vodilnim krogom na Dunaju in v Budimpešti je bilo jasno, da znači dovoljenje mirnega razvijanja Jugoslovanov naravno razrešitev, oziroma likvidacijo Avstrije in s tem tudi konec habsburške dinastije.

Z mirnim razvijanjem je dosojen Avstriji konec. Vspešna vojna proti slovanskim državam more onemogočiti ali v najslabšem slučaju odložiti zlo, katero čaka Avstrijo. Vsled tega opažamo že leta 1908., in dalje leta 1912. za časa balkanske vojne prizadevanje Avstrije, najti kak povod ali protest, da bi se mogla vreči na Srbijo, jo uničiti in podvrči, da bi na ta način odvzela Slovencem in Srbo-Hrvatom njihovo težišče in vsako nado na ujedinje, oziroma na njihovo osvobojenje. Drugi slučaj, ako bi bil rezultat vojne nevspešen za Avstrijo, ostane usoda ista, ker bodo z razpadom Avstrije na njenih razvalinah ustanovili avstrijski Jugoslovani, ujedinjeni z onimi v svobodnih srbskih kraljevinah, novo državno celoto. Avstrija, ki je izbrala to drugo eventualnost — namreč vojno — ima veliko prednost kot unicum v zgodovini, kar bi se sicer moralo imenovati razbojništvo ali pomanjkanje morale in etike te stare in gnjile habsburške dinastije. Računajoč s tem, da se bo vojna vodila na teritoriju, naseljenem z Jugoslovani, bi bili oni, pa naj bi izpadla vojna kakorkoli, uničeni, njih vasi in mesta pa porušena. Da bi Avstrija čim bolje dosegla svoj krvav namen, je vrgla tri zbore Srbo-Hrvatov in Slovencev na rodne jim brate, da bi se med seboj poklali in razmesarili. Težko je bilo onim, ki so branili lastno grudo pred Nemci ubijajoč lastne brate v službi Avstrije, ali še težje je bilo onim, ki so morali proti svoji lastni volji uničevati in požigati vse ono, kar so ljubili, braneč one, katere so sovražili na vso moč.

Ne samo, da je Avstrija silila nesrečni naš narod na bratomorni boj, temveč se je tudi trudila, da očrni v zunanjem, nepoučenem svetu nase ime s tem, da je pripisovala tamošnja upaništva jugoslovanskim polkom v borbi s Srbi. Podel je bil ta čin, kakor je bilo podlo sploh vse delovanje Avstro-Ogrske napram našemu narodu, kateremu je namenila uničenje, zapirajoč in obešajoč brate in očete naše, medtem ko je tirala nas na mejo, da ubijamo naše brate in da pomoremo s tem uji, da izvrši do konca svoje krvnikovo delo.

Pravica je velika — usoda, katera čaka Avstrijo, je določena ter se veliki dan obračuna bliža z brzimi koraki. Ali moremo pustiti Slovenci in Hrvati nemaščevano našo po nedolžnem prelito kri in razrušeno in uničeno grudo?

Ojačimo naše vrste — ramo ob rami, brat od bratu — da osvetimo nedolžne žrtve in da zadamo z lastno roko zadnji in smrtni udarec stari in gnjili Avstriji, da bo na njenih razvalinah vstala in napredovala mlada in močna Jugoslavija!

o

NA RAZPOTJU.

Ne šele v zadnjem času, temveč že davno so se pričeli kazati v Avstriji znaki razpadanja. Vse je govorilo, da je ta država izpolnila svojo zgodovinsko nalogo in da ima odstopiti svojo mesto novim državnim stvorbam, ki se bodo vzdignile na njenih razvalinah.

Da je razpad habsburške monarhije zahteva zgodovinske potrebe, se more dokazati, ako se pogleda na razlog njenega obstanka. Vladarji habsburške dinastije so najprej priključili sebi Ogrsko in Hrvatsko, pozneje Češko, itd. Razlog, da je mogla nastati v srednji Evropi monarhija, je iskati v tem, ker so se posamezni narodi vsak zase čutili preslabim, da bi odbijali napade v onem času močnega turškega carstva; vsled tega so se zbrali okoli skupnega prestola, da bi mogli združeni odbijati turške navale. S propadom turške moči odpade tudi glavni razlog za obstoj avstrijske monarhije, in od tega časa se vsak narod v njej čuti nesrečnim, vsled česar se skuša z večjo ali manjšo energijo iztrgati iz njenega objema. Nekaterim, ki so bili srečnejši od nas, se je to tudi posrečilo. Italijani so odtrgali od nje dve veliki in bogati provinci: Lombardijo in Benečijo.

Madžari so nekolikokrat poskušali, da bi se odtrgali od nje. Ustaja Ivana Zapolje, ustaja Franja Rakocija, zlasti pa Košutova ustaja leta 1848. je najboljši dokaz za to. Madžari so dvignili tedaj veliko narodno vojsko, da strmoglavijo Franca Jožefa, in da mu niso prihiteli tedaj na pomoč Rusi pod generalom Paskijevičem, bi se madžarsko osvobojenje najbrž uresničilo. Interesantno pa je, da so ti večni uporniki Madžari dosegli vse, kar so hoteli in da imajo danes v Avstriji prvo besedo, medtem ko niso oni narodi, ki se niso nikdar upirali, ničesar dosegli. Leta 1848. so se vzdignili Hrvati pod delačičem proti uporniku Madžarom in pomagali vladarju dvojec: ali pozneje pa je dalec vladar izdal svoje "vedno zveste" Hrvate Madžarom na milost in nemilost. To je bila hvaležnost Franca Jožefa "njegovim" Hrvatom za udeležbo leta 1848.

Znano je, da niso vladarji nikoli popustili v čem prostovoljno, temveč da so morali narodi od njih te pravice izvojevati. Tudi bolj je bil kak narod energičen v povdarjanju svojih zahtev, tem vspešnejši je bil in toliko več je dosegel. Vsakemu onemu, ki pravi, da "hoče svobodo", se more edino pravilno odgovoriti: "Vzemi si jo sam!"

Slovenci in Hrvati se nahajajo danes na velikem zgodovinskem razpotju in imajo odločiti, ali se vrnejo nazaj pod staro robstvo, v katerem so doseduj ječali, ali pa da povzdignejo svoj glas in da jasno in določno povedo celemu svetu, da je v njih dozorela misel svobode in da hočejo biti z ostalimi južnimi brati svobodni in sami svoji gospodarji v lastni koči.

Oni, ki se nahajajo še danes v svoji nesvobodni domovini, ne morejo povzdigniti svojega glasu v prid svoje narodne stvari in svoje bodočnosti, ali vsaj ne tako določno in jasno, pač pa morejo storiti to oni, ki so toli srečni, da se ne nahajajo sedaj v avstro-ogrski monarhiji. Jugoslovani v Ameriki so prekinili vsako zvezo z monarhijo in dinastijo, poslali na tisoče prostovoljcev v Srbijo, nabrali na tisoče dolarjev v podporo borilcem za svobodo, ter so s tem manifestirali svojo trdno odločitev, da hočejo pomagati osvoboditi svojo domovino.

Žal, da se je k temu odločil samo del celokupnega naroda. Dasi bi morali vsi enodušno pokazati, da smo narod, ki je pripravljen, da doprinese za to svobodo tudi žrtve. Edina pot, za to je ta, da se zbira v prostovoljske čete in da stopi v domeni trenutku z orožjem v roki kot osvoboditelj na svojo rodno grudo.

o

POITALIJANČEVANJE SLOVENSKIH IMEN.

Naš pariški bulletin prinaša v svoji zadnji številci pod naslovom "Dénationalisation" (Raznarodovanje) vest, da je Kraljevsko Italijansko Geografsko Društvo (Reale Società Geografica Italiana) v Rimu izdalo na 300 straneh "Prontuario dei nomi locali della Venezia Giulia" (Priročnik krajevnih imen Julijske Venecije), v katerem so krajevna imena našega Primorja, malega dela naše Koroške, skoro cele Notranjske in malega dela Hrvatske deloma prevedena na italijanski jezik, a v največ slučajih na nečuven način spakedrana in popačena.

Ker dokaznejšo komunikeji italijanskega generalnega štaba, da ta knjiga ni nikaka šala, marveč da se spakedranke, navedene v tej knjigi, dosledno upotrebljujejo tudi od oficijelne strani, nima razloga, da verujemo onim poštenim Italijanom, ki nas uveravajo, da italijansko kraljevsko geografsko društvo nicesar ne pomeni in da so se le tam znali ugnezditi neki šovinisti, ki sedaj izrabljajo firmo društva. Zato je treba vzeti knjigo za vel ali manj oficijozno, in bi bilo lahkomiselno predati se vesele naroda, da ta knjiga ni nikaka šala, marveč da se spakedranke, navedene v tej knjigi, dosledno upotrebljujejo tudi od oficijelne strani, nima razloga, da verujemo onim poštenim Italijanom, ki nas uveravajo, da italijansko kraljevsko geografsko društvo nicesar ne pomeni in da so se le tam znali ugnezditi neki šovinisti, ki sedaj izrabljajo firmo društva. Zato je treba vzeti knjigo za vel ali manj oficijozno, in bi bilo lahkomiselno predati se veselemu razpoloženju, ki človeka obhaja pri listanju iste. Izpočetka sem hotel naprositi gospoda urednika da otvori rubriko "Za smeh in kratek čas", za kojo bi nudilo to delo kraljevskega geografskega društva gradiva najmanj za eno leto, a zavedel sem se tekoj, da ni čas za to, da brijemo po tistih norce iz naših sosedov, marveč da je nujno potrebno, da predstavimo italijanski javnosti v vsej njihovi nagoti na kompetentnih mestih. Tu naj nam bodo le dovoljeno, da zadostim radovednosti nekaterih naših rojakov, ki so prizadeti po omenjeni knjigi, s tem da jim povem, od kod bo prizadeti po omenjeni knjigi, s tem da jim povem, od kod bo do po vojni doma po menju lastnili imperijalistov.

Vsi prizadeti bomo iz dežele, ki se bode imenovala "Venezia Giulia" (Julijska Venecija ali še bolj po naše Julijska Benečija). Nekaterim izmed onih, ki so bili po naše Julijska Benečija, se bo zanimala, od kod to ime, mu povem, da ga je izmislil Kogar bi zanimala, od kod to ime, mu povem, da ga je izmislil goriški žid Ascoli, oni, po katerem se židovska ulica v Gorici imenuje Via Ascoli. Ni mu prijalo ime "Primorje", pa je vzel imenuje Via Ascoli. Ni mu prijalo ime "Primorje", pa je vzel imenuje sosedne italijanske provincije "Venezia" in mu pristavil prime sosedne italijanske provincije "Venezia" in mu pristavil prime devek naših Alp, ki se imenujejo "Julijske". Sprva je bilo to ime devek naših Alp, ki se imenujejo "Julijske". Sprva je bilo to ime določeno tako bolj samo za one kraje, ki so jih naši Italijani res vien mangiando", raztegnili so potomci imenovanega goriškega Trbiža v Koroški in tja dol do Delnice v Hrvatski.

Sodni okraji bodo v Goriški: Gorizia, Aidussina, Canale, Tolmino, Caporetto, Plezzo, Circhina, Coméno in Sesana (Furlanije ne omenjam, ker tam ostane vse pri starem); a v Kranjski: Idria, Senosecchia, Postoina, Olisa, Bisterza Circonio, Vippacco, Lase, Villabassa, Auremo, Senadoglia (Laze, Dolenjavas, Vippacco, Idria, Senosecchia, Postoina, Olisa, Bisterza Circonio, Lungatico. Za Istro so pridržana ponajveč dosedanja italijanska imena. Ako izvzamemo Lož, ki so ga prekrstili v Olisa (O, Liza!) in Cerknico, ki je dobila ime Circonio (v starih rimskih časih je najbrže bil tam kak cirkus), bomo torej za silo našli na sodnijo. A težje, mnogo težje bode mnogim iztakniti županstvo rodne občine. V tem oziru prednjači poleg ilirsko-bistriškega okraja kranjska Vipavska. Srečni Ustjani, Vrhpoljci, Sturci, Šentvidčani, Er

JUGOSLOVANSKE VRSTE!

V velikem trenutku živimo: prvikrat nam je dana prilika, boriti se za svoje ideale, za svetinje, za pravične cilje trotmenenega jugoslovanskega naroda. Nad šeststo let smo se borili za tuje interese, proti samim sebi, proti svojemu rodu, nad šeststo let smo prelivali kri za oholost in nadutost krivoprisežnih Habsburžanov, milijoni jugoslovanskih življenj so zapadli nemškemu pohlepu in nenasitnosti. Čim bolj smo služili krvnikom, tem ljutejše so postopali z nami. Hvaležnosti in plačila niso poznali nekdanji naši gospodarji, mogotci. Danes pa se borimo za svoje, za narodne pravice: Slovenci, Hrvati in Srbi so se združili na svet boj, na sveto vojno Jugoslovanstva.

Kedo izmed nas, okovanih v verige in vrženih v temnice narodne sužnosti, ne želi svobode? Svoboda pa zahteva požrtvovalnosti. Kedor ni pripravljen žrtvovati se, ta naj živi tudi še nadalje v sponah.

Tisoči Jugoslovanov so že dali duška svojemu hrepenenju po svobodi: s puško v roki gredo proti onim, ki nam ne privoščijo, da bi tudi mi živeli pod svobodnim solncem. In vi? Kaj čakate pred hramom svobode? Vstopite, darujte svoje junaštvo!

Moral bi biti brezznačajen lopov, da bi mogel čakati in gledati, kako se drugi trudijo in krvave za svobodo, katero želim tudi jaz uživati. Sicer pa, kako bi bilo to uživanje: Že začetek bi bil lep, ko bi me po vojni sramotno prignali domov s klavrnimi ostanki propale Avstrije — vsaj bi se me morala sramovati lastna mati. — Tako se izraža marsikateri prostovoljec za jugoslovansko armado in tem resničnim besedam mora pritrditi vsak odkritosrčen Jugoslovan in tudi sleditl temu vzgledu.

Slovenski fantje, čitali ste poziv, katerega smo zadnjič priobčili. Nič to najpopolnejša nesebičnost: Srbi, ne strašeč se ogromnih žrtev, se borijo ne samo za svojo bodočnost, temveč tudi za ono svojih bratov.

Sedaj je najugodnejša prilika, da si s pomočjo nam naklonjenih zaveznikov izpolnimo in uresničimo davno gojene želje: bodimo čuječi, da nam zgodovina ne bo mogla očitati, da nismo doprinesli svobodi dolžnih žrtev. Otresimo se za vso bodočnost zatiralcev naših narodnih, političnih, in gospodarskih pravic. Izženimo iz naše z bridkostjo ljubljene domovine ječarje in krvnike, ki po nedolžnem morijo in zapirajo one, ki služijo vzvišeni narodni stvari. Pokažimo, da smo zrel narod, da odklanjamo nemško-madžarsko jerobstvo! Kakšne hudobije se že sedaj dogajajo v Avstriji, kaj bi bilo šele potem, ako bi pustili, da izvršuje ta tiranka še nadalje svojo nesramno obrt!

Zgodovina in storjene nam krivice so nas izučile, da dosežemo svoje pravice le v skupnosti z ostalimi Jugoslovani, in da bi se zatiranje Jugoslovanov ne bilo nikoli vršilo, ako bi bili ostali edini. Povejmo na ves glas, da se ne damo dalje držati v temi, da ne dovoljujemo nikomur in nikoli, da bi med nas sejal seme razdora. Sami si hočemo postaviti in urediti skupno narodno državo, na znotraj svobodno in kulturno se razvijajočo, na zunaj pa v svoji skupnosti silno in nepremagljivo — Jugoslavijo.

Rešitev je le v nas samih. Z orožjem v roki si bodemo priborili zlato svobodo. Združeni Slovenci, Hrvati in Srbi kujemo meč, ki bo oprostil domovino, opustošeno in ponižano.

o

IZJAVA.

Veliki politični dogodki zadnjih časov, povzročeni od svetovne vojne ali pa z njo v tesni zvezi, so pomaknili med drugimi pravico narodov, da sami odločujejo o svoji usodi, v ospredje. O tej pravici ni moglo biti z etičnega stališča nikdar dvoma; ne more pa dobiti druzega, kakor akademičnega pomena, dokler vladajo po svetu sistemi, ki dajejo dejansko vladam ali celo posameznikom vso premoč nad narodi.

Temelji teh protiljudskih sistemov so se pričeli tekom vojne, zlasti v njeni zadnji periodi majati. Rusija se je z mogočnim zamahom otresla carske despocije in s tem ves kulturni svet rešila ene najnevarnejših avtokratičnih sil. S svojo uspešno revolucijo je dobila ruska demokracija neprecenljiv pomen za demokratični razvoj vsega kulturnega sveta. Druge avtokracije so s padcem carizma izgubile najmočnejšo oporo; pomlajena Rusija se tako krepko reformira v napredni in svobodni smeri, da postaja vzor demokracijam vsega sveta. S tem pa postaja tudi sila, ki bo imela v nadaljem mednarodnem razvoju in zlasti pri sklepanju miru, ki mora zaključiti sedanjo vojno, neprecenljiv vpliv.

Nova Rusija je vsemu svetu naznanila svoje mirovne pogoje, ki odklanjajo vse aneksije, vse vojne odškodnine, povdarjajo pa pravico vsakega naroda, da sam odločuje o svoji usodi.

Klic ruske demokracije je že našel odmev. Predsednik Združenih držav pravi v noti, v kateri naznanja Rusiji vojne cilje Amerike, da ne sme noben narod biti prisiljen, da bi živel pod vlado, katere sam ne mara.

Angleška vlada izjavlja, da je pripravljena revidirati pogodbe, ki so bile sklenjene med zavezniki pred rusko revolucijo. O teh pogodbah je znano, da so razpolagale z deželami in narodi brez obzira na njih voljo, in izjava angleške vlade kaže, da klešejo načela ruske demokracije pot med zavezniki.

Kadar dobiva pravica avtonomnega odločevanje narodov stvarno podlago in konkretno obliko, je pa dolžnost vsakega naroda, da pride sam s sabo na jasno o svojih ciljih in se pripravi, da predloži svoje zahteve tam, kjer se bo o njih odločevalo.

Ta dolžnost zadene tudi Slovence, zlasti pa v Ameriki živeče, ker imajo možnost, da govore o svoji usodi in o svojih namenih svobodno, kakor ne morejo v svoji domovini.

Z ozirom na to smatramo za svojo nalogo, da izrečemo jasno vpričo svojih rojakov, vpričo tistih, ki podpirajo enakopravnost vseh narodov in vpričo vse javnosti, kaj smatramo za narodni cilj Slovencev. To dolžnost čutimo tembolj, ker spoznavamo, da je pravična rešitev mnogoštevilnih narodnih problemov eden izmed važnih pogojev za trajnost bodočega miru in ker je bilo zlasti nerešeno jugoslovansko in balkansko vprašanje med najodločilnejšimi povodi sedanje vojne. Rešitev tega vprašanja je torej logično potrebna, da se ne ponovi v še strašnejših oblikah sedanja svetovna katastrofa.

...Slovenski narod, živeč na Kranjskem, Primorskem, Spodnjem Štajerskem in Koroškem, v manjših odlomkih na Ogrskem in Benčanskem, je etnološki del Jugoslovanov, katerim je prištevati še Hrvate, Srbo in Bolgare. Vprašanje, co so Jugoslovani en narod ali štirje narodi, je znanstveno in se ne more politično rešiti. Dejstvo pa je to:—

Jugoslovani so po krvi in jeziku tako sorodni kakor enoten narod, ki se deli po narečjih; vendar pa je zgodovinska usoda dotudi specifična plemenska zavest vsakega dela. Dočim ni med Jugoslovani večje jezikovne razlike, kakor med nemškimi, italijanskimi in mnogimi drugimi dialekti, ima vendar vsak del svojo literaturo, svoje posebne kulturne barve, šege in tradicije.

Vpoštevajoči ta dejstva smatramo za edino uspešno rešitev slovenskega in sploh jugoslovanskega vprašanja v političnl združitvi vseh jugoslovanskih delov, ki pa prepuača avtonomijo vsakemu delu v vseh rečeh, katere niso po svoji naturi vsem skupne.

Realizacija te ideje je mogoča v političnl obliki JUGOSLOVANSKE FEDERATIVNE REPUELIKE, ki je s tem označujemo za svoj cilj.

Zedinjenje Jugoslovanov se ne more uspešno izvršiti v nobeni sedaj obstoječih držav, ker so si njih interesi prevec nasprotni in ker ne bi bilo tako "zedinjenje" v bivstvu nič drugega kakor aneksija. Problem se mora rešiti le z ustanovitvijo popolnoma nove tvorbe, v katero vstopijo vsi deli po svoji svobodni volji.

Jasno je, da ne more biti taka nova tvorba nič drugega kakor demokratična republika. Ustvarjanje nove monarhije v času, ko se rušijo stare, bi spravilo Jugoslovane v smešno-žalostno nasprotje z duhom časa, z zmagujočo svetovno demokracijo in z njih lastnimi potrebami.

Razun federativne organizacije, katera zavaruje vsakemu delu toliko samostojnosti, da se mu ne bo treba bati nobenega centralističnega zatiranja ali pritiska drugih delov in ki prepuača bodoče tesnejše združenje naravnemu svobodnemu razvoju, zahtevamo v jugoslovanski republiki vse garancije ustavnega demokratičnega življenja, zlasti:—

1. Splošno, enako tajno in proporčno volino pravico brez obzira na spol za vse politične in administrativne zastope;

2. Narodni referendum in iniciativo;

3. Odgovornost vseh javnih funkcionarjev;

4. Javno izvrševanje zunanje politike;

5. Popolno enakopravnost vseh državljanov;

6. Popolno svobodo besede in tiska;

7. Popolno svobodo pouka in vesti;

8. Nevtralnost vseh oblasti v razrednih bojih.

Izjavljamo, da smo pripravljeni za tako rešitev jugoslovanskega vprašanja delati po svojih najboljših močeh in pozivamo vse Slovence v Ameriki, ki se strinjajo z našimi načeli, da nas podpirajo pri tem delu, ki služi našemu narodu in mirnemu kulturnemu napredku vsega sveta.

V ta namen organizujmo vse naše časopisje, ki je voljno vzprejeti in podpirati nas program, organizujmo vse naše podporne, politične in kulturne organizacije za skupno delo, in sicer po sledečem načinu:

1. Vsaka centralizirana organizacija voli po svoje dva zastopnika; vsako samostojno podporno, politično in kulturno društvo ter vsak slovenski list pa po enega zastopnika. Ti bodo potem skupno tvorili osrednji odbor, kateri se konstituira med seboj, vredi sredstva in delovanje in vse, kar je potrebno.

2. Organizacije in slovenski listi izven Chicaga, imenujejo svoje zastopnike.

To izjavo in program so soglasno sprejeli podpisani dne 29. junija 1917. v Chicago, Ill.

John Verderbar, Frank Kerže, Ivan Molek, Jože Zavertnik st., Etbin Kristan, Louis F. Truger, Martin V. Konda. Frank Petrich, Albin H. Skubic, Rudolf Skala, John Pokelšek, Josip Blish, Filip Godina in Frank Savs.

o

PODPIRAJTE NAŠO BORBO!

BRATJE IN SESTRE!

Združene države so 9. aprila 1917 prekinila vsako zvezo z avstro-ogrsko vlado. Cesar so se sovražniki našega naroda najbolj bali, se je zgodilo.

Z nestrpnostjo smo pričakovali ta korak ameriške vlade in mi ga danes z največjim veseljem in navdušenostjo pozdravljamo.

Srečen naj bo čas, blagoslovljen naj bo dan, ko se je tudi ta velika republika postavila v vrste prijateljev našega naroda, velikih zaveznikov, ko tudi ona ostri svoj meč, da pomore odsekati glavo krutemu tiranu, od Boga pozabljeni, od naroda preklinjani Avstriji.

Zastopniki dežele, ki nam je dala pribežališče in kruha, ko nas je pognala iz domovine krivica in trpljenje, bodo sedeli med prvimi v zboru, ki bo odločeval o usodi narodov, zlasti onih, ki so bili dosedaj tlačeni in izkoriščani. Kedo pa more tudi le en trenutek misliti, da bi ti zastopniki dovolili, da bi ostal naš narod še nadalje v sužnosti, da se nam odtrga četudi le najmanjši del našega narodnega telesa, našega morja, naših primorskih krajev.

Dežela, ki je žrtvovala na tisoče milijonov dolarjev, da donese svobodo svojim in tujim narodom, ne more in ne bo nikoli dopustila, da ostane naš narod še nadalje razdeljen in zasužnjen pod tujimi, nenarodnimi vladami, se manj pa, da bi kedo trgal od naše krvave domovine posamezne kose.

Kedor bi mislil in sodil o Ameriki in njenih velikih načrtih, katere je izrazila po predsedniku Wilsonu, drugače, bi globoko podcenjeval plemenite čute tega velikega naroda, ta bi globoko razžalil predsednika Wilsona, ki je jasno in svečano razjasnil svetu, zakaj je Amerika zgrabila za orožje.

Pravica je dragocenejša od miru, in mi se moramo boriti za ono, kar je bilo vedno najbližje našemu srcu, za demokracijo, za pravice narodov, za pravice in svobočine malih narodov: da damo malim in velikim narodom pravico, da se sami upravljajo in razvijajo.

Mir sveta se mora osnovati na trdnih temeljih politične svobode.

Nikdar in nikjer nismo slišali jasnejših in odločnejših besed in zagotovil, na katera bi se mogli zanesti in sklicavati mali, tlačeni narodi, se nikoli ni bilo slišati v tej deželi za nas Jugoslovane tako tolažilnih besed.

Se bolj tolažljivo in odločnejše za našo bodočnost pa je dejstvo, da niso to samo besede, temveč da jim sledé tudi dejanja, zajti Amerika je stopila na predsednikov poziv z vsemi svojimi silami, s svojim neizčrpnim materialnim in materijalnim bogastvom v boj proti Nemčiji in njenim zaveznicam, roko v roki z zavezniki, da pomore izvojevati pravice in svobočine malih narodov in da se osnuje mir sveta na trdnih temeljih politične svobode.

Bratje, ne bili bi vredni, da živimo, ne bili bi vredni drugega, kakor preziranja in najsramotnejšega propada, ako bi ostali še sedaj mlačni in mrtvi za vse, kar se v svetu dogaja, ako ne bi tudi mi, sedaj ali nikoli, učinili in žrtvovali vse, kar moremo, da tudi mi pomagamo Ameriki in zaveznikom, da dvrše velико delo osvobojenja narodov izpod nemške divje sile.

Vi, bratje in sestre, ki ste ostali tudi v najtežjih časih zvesti svojemu narodu, storili po svojih slabih močeh vse, kar ste mogli, da ohranite v našem narodu živo narodno zavest; ob vaših prsah so se razbili vsi divji navali avstrijskih podkuljencev in podrepnikov, ki so hoteli prepričati Ameriko, češ, da je naš narod zadovoljen s svojim suženjstvom pod Avstrijo in njenimi bivšimi špijoni, ki so se nazivali konzuli. Sedaj je na vas vrsta in dolžnost, da storite še več, da pokažete s kryjo in s svojimi telesi svojo udanost napram tej deželi in svojo ljubezen do velikih idealov, za katere stopa tudi ona v boj.

Med vami in med boljšim delom našega naroda je na tisoče mladih ljudij, med njimi tudi takih, ki so izvežbani v orožju, ki bi morali danes, ako bi bili doma, ubijati svoje brate in prijatelje, ki bi se morali boriti za to, da bi utrdili okove suženjstva nad našim narodom. Sedaj je na njih vrsta in dolžnost, da stopijo v vrste onih, ki se bodo borili ne samo za čast in svobodo te dežele, temveč tudi za pravice in osvobojenje drugih narodov, med temi tudi našega.

Prijavljajte in upisujte se med prostovoljce, kajti kar storite za Ameriko, storite za svojo staro domovino; kar storite za osvobojenje naših krajev v vrstah zavezniške, zlasti pa naše jugoslovanske in srbske vojske, storite za čast in svobodo te dežele. To pomnite in po tem se ravnajte.

Med Jugoslovani je mnogo dolsluženih in veščih mornarjev, ki so samo tedaj svobodno dihali, ko so pluli po morju, in oni bi morali danes giniti pod avstro-ogrsko zastavo. Tudi oni imajo sedaj ne samo priliko, temveč tudi dolžnost, da plujejo pod zastavo svobode, pod zastavo Amerike, da bodo njihova imena zapisana v osvobojeni domovini z zlatimi črkami kot imena osvoboditeljev in maščevalcev.

Zapomnite si tudi to, da se ne zahteva to od vas zastonj; ne, Amerika plača in vrača vsakemu z zlatom in s hvaležnostjo.

Med našimi jugoslovanskimi sestrami imamo vešče in nežne roke, ki znajo šivati in plesti in delati tanke, obveze, da olajšajo ranjencem bolečine, da obvarujejo vojake pred mrazom: tudi njim se nudi prilika, kakor tudi plemenita dolžnost, da pomagajo pri tem poslu, da se pridružijo požrtvovalnim delavkam Rudečega križa.

Vse naše duševne in telesne moči moramo dati sedaj v službo velike ideje, kateri se daje sedaj na razpolago tudi ta velika republika. Vsi moramo pomagati da se uresničijo veliki ideali, katere je tako jasno in vzvišeno razložil pred svetom predsednik W. Wilson; vsi moramo pomagati, da se osnuje svetovni mir na trdnih temeljih politične svobode in da bo naš narod med onimi, ki bodo dosegli svojo svobodo, ker so jo zaslužili, in ki bodo uživali nemoteno njene sadove.

Poleg teh splošnih človeških in državljanskih dolžnosti imate, bratje in sestre, še druge posebne narodne in rodoljubne dolžnosti, od katerih je ena glavnih ta, da dovedete čim več naših rojakov v naše narodne vrste, da bodo skupno z vami delovali za čast in obrambo te dežele in za osvobojenje našega naroda. Sklicujte javne shode ter tolmačite bratom, kar smo vam že tolikokrat razlagali in kar vam tudi danes priporočamo. Na teh skupščinah in sploh povsod, kjer se vam nudi prilika, opominjajte brate, da se čuvajo onih, ki so prejemali navodila, povelja in plačo za svoje pisanje in zastrupljanje naroda od avstrijskih špijonov, začenši od Dumbe pa do zadnjega pisarja v avstro-ogrskih konzulatih.

Varujte se lopovov, ki hlinijo sedaj ljubezen do te dežele, katerim pa se razliva žolč proti vsemu, kar je tej deželi in zaveznikom svetega.

Vrzite iz svojih domov liste, ki so dosedaj pisali za Avstrijo, Nemčijo in Turčijo in proti zaveznikom te dežele in proti prijateljem našega naroda; povejte našemu narodu in zapeljanim bratom, da bodo težko plačali, ako se bodo dali še nadalje zapeljevati od njih.

Zapodite iz svojih stanovanj in društev plačane agente avstrijske vlade, ki so vas hoteli zastrašiti in izvleči iz vas denar v imenu avstro-ogrskih konzulov.

Na delo, bratje, sedaj ali nikoli, kajti sedaj je prišel čas, katerega smo tako težko pričakovali.

Za nas je napočilo vstajenje, za naše sovražnike pa črna smrt in pogin.

Naše zaupanje v zmago pravice nas ni goljufalo; vaše zaupanje v one, katerim ste verovali tudi tedaj, ko so jih vaši in narodni sovražniki najbolj sramotili, se vam sedaj nagraduje, a skupno naše bratsko delovanje nam bo prineslo plačilo, kakoršno more pričakovati rodoljub; svobodo domovine, osvobojenje in ujedinjenje celega naroda.

Velik je ta dan tudi za nas sinove in tvoje brate, narod, ko ti moremo sporočiti tako vesele vesti, ko te pozivljamo k tako plemenitemu delu.

Živela svobodna domovina, na svidenje v Jugoslaviji, naši svobodni, ujedinjeni in srečni materi celega našega naroda: Slovencev, Hrvatov in Srbov.

o

NA OBISKU V YOUNGSTOWN, OHIO.

O prostih urah jo večkrát mahnem v bližnjo naselbino Youngstown, O_3 kjer se ni zelo dopade, ker je tam nekaj naših somišljenikov. Zberemo se tam Slovenci od vseh štirih strani mile Slovenije, vsled česar kaj rad zahajam tja. Najprej jo mahnem k rojaku M. Kekelnu, kjer me takoj pogostijo z zelo okusno jedjo. Moj minister za notranje zadeve ima namreč zelo čudno bolezen ali navado; ta siromak mora iti na potovanje, zlasti na vožno s poulično karo, prav nedolžen, to je prav čist, kajti ako bi ga le malo prebolžil, bi začel takoj tarnati na kari, kar bi povzročilo seveda mojim sopotnikom kisel obraz. Premišljeval sem že, kako bi ga dal pozdraviti, in zato sem šel k zdravniku, ki pa mi je povedal, da naj pijem Trinerjevo in Severjevo grenčico. Kupil sem seveda takoj vsakega po en zaboj in ga začel piti, tako da sem bil kmalo ozdravljen — za en desetak, medtem ko se moj gospod na kari še vedno kislo drži. Drugič zopet sem vprašal mojega tovarisa v Youngstownu, kaj naj napravim, do bo moj želodec v redu, da ne bo na kari vedno stokal, toda kaj mi je odgovoril? Veš kaj, mi je rekel z nedolžnim obrazom, kar doma ga pusti v vreči, pa bodeš imel mir pred njim na kari. — Ker pa nisem vedel, kako se to napravi, sem ga naprosil, da bi mi on pokazal in najprvo sam poskusil, v čemur mi pa ni hotel ustreči. — Pritožil sem se tudi Mrs. Kikelj, ki pa je takoj ugnila mojo bolezen in našla tudi pravo zdravilo za želodec — postregla mi je namreč s pravo gnjatjo od ranjcega prasca, z domačo pogačo, cvrtjem, itd. tako da se marsikomu že pri tem naštevanju sline cede. Moj minister za notranje zadeve se je po tej "menaži" prav dobro počutil, se bolj ko Žane z Iblane, ko mu je postregla njegova Žefka. Zelo sem bil zadovoljen pri teh rojakih in vesel, da poznajo vsaj ono zapoved, ki pravi: lačne nasiliti i žejne napojiti.

Novic ni ravno posebnih v Youngstownu, kakor ta, da je bila pri omenjeni družini ukradena ponoči kokoš. Jaz sem sicer napravil kisel obraz, ko so mi to povedali, ker bi si jo bil tudi sam rad privoščil o priliki, toda vseeno sem jh tolažil, češ da je je morda vzel kak pečlar, ki jo ne zna kupiti, svetoval sem jim pa, da naj napravijo novo, prebivališče za kokoši, kar pa so že storili. — V onem času je bila pri mojih prijateljih na počitnicah neka slovenska cvetka iz Monessen, Pa., v katero bi se bil kmalo zatelebal, da me ni moj prijatelj posvaril, da naj nikar preveč debelo ne lažem. Obljubil sem mu seveda, da bom priden, kakor se spodobi, toda to svojo obljubo sem vendar večkrat pošteno prelomil, nazadnje pa zapel tisto:

Dokler slovenski rod
biva po zemlji kod,
bode slovelo
slovensko dekle.

Moji prijatelji so se sicer nekoliko kislo držali, potem pa sem vendar dobil nekoliko naročnikov na Slov. Svet. Podal sem so nato k rojaku F. T., ki me je prijazno sprejel in mi postregel, kakor tudi moj prijatelj T. O. Udeležil sem se nato izvanredne seje društva sv. Antona št. 108 J. S. K. J., ker si je to društvo habavilo novo zastavo, katero je izdelala tvrdka Pajek v Conemaugh, Pa. V čast si štejem, da sem član tega društva in želim vsem sobratom, da bi dočakali zdravi oni dan, ko bodemo razvili simbol naše bratske ljubezni. Srečen bode ta dan za nas vse, ponosno bodemo stopili pred naše rojake z novo našo zastavo. Bratje, le naprej! Naša dobra jugoslovanska mati (Jednota) bode ponosna na nas.

Rojaki v Youngstownu so vsi v napredních vrstah in njim vsem bije srce za blagor slovenske domovine. Tudi oni želijo, da se strgajo vezi sužnosti slovanskih narodov, da bo stopal tudi naš narod po poti svobode.

Rojak T. O. je bil zelo vesel, ko sem ga pozval, da naj se naroči na Slovenski Svet. Rekel mi je celo: Kod pa hodiš tako dolgo; že sem bil napisal pismo, da ga pošljem upravništvu Slov. Sveta, sedaj pa lahko kar Tebi izročim. Izpravidel sem, da se naši rojaki dokaj zanimajo za naš list. Bratje in sestre, naročite se na naš list ter bodite ponosni na to, da ste v naših vrstah; ponosno in glasno recite s pesnikom:

Ljubil bom ves čas življenja,
ljubil ji srca globin;
ljuba moja je Slovenja,
jaz pa Slave zvest sem sin!

Frank Kramar.

o

CESARSKO-KRALJEVA SOCIJALDEMOKRACIJA.

Slovenski Narod od 2. maja pravi, razpravljajoč o socialističnem zborovanju za mir, ki se je vršilo 1. maja v Ljubljani, da se je udeležilo zborovanja primeroma malo ljudi, "ker je večina onih, ki niso prišli, mislila, da se ne bo mir sklepal na skupščinah in da ga taka zborovanja tudi ne bodo pospešila. Drugi zopet mislijo, da so taka zborovanja "naročene komedije" brez pravega cilja, in vsled tega niso hoteli sodelovati s svojo navzočnostjo.

Dalje javlja: "V Trbovljah ob Savi je govodil na soc. dem. shodu tamošnji vojaški poveljnik poročnik Reiser; v Mariboru je bil svečanosten pohod po mestu in se je deputacija soc. dem. organizacije poklonila zastopnikom raznih višjih vojaških in drugih oblasti."

o

NOV SLOVENSKI ČASOPIS.

(Slovenec, 3. maja.) "Te dni bo izšla prva številka novega lista z naslovom "Časopis za slovenski jezik, književnosti in zgodovino". Uredništvo sestoji iz gospodov: Anton Kaspret, dr. Franc Kidrič in dr. Rajko Nachtigal.

o

PASJE MESO.

Slovenec poroča 12. maja po čeških listih: "V okolici Budjevic kupujejo ljudje za drag denar pse kot nadomestilo za govejo in svinjsko meso. Ti kupovalci pasjega mesa so večinoma iz gorskih nemških krajev, kjer vlada veliko pomanjkanje mesa."

RAZGLED IZ AVSTRIJE.

SLOVENCI NE VERUJEJO V POSEBEN MIR.

(Slovenski Narod, 14. aprila.) "Naravno je, da teže socijalde-mokrati za mirom in daga žele pospešiti. Odkar je zmagala ruska revolucija, so prav posebno delavni in morda v resnici mislijo, da imajo kak vpliv na ruske socijaliste. Nemški vladni socijalist Scheidemann pripravlja nekako socijalistično akcijo za mir in sedaj so odšli nemški socijalisti Adler, Renner in Seitz v Berlin, da se z njimi dogovore. Naj tudi vsak želi, da bi imeli kak vspeh, vendar ni vrjetno, da bi ga dosegli."

OSVOBODENI NARODNI POSLANCI.

(Die Drau, 5. maja.) "Kakor javljajo z Dunaja, sta bila internirana, oziroma konfinirana narodna hrvatska poslanca iz Dalmacije, dr. Ante Trešić-Pavičić in dr. Melko Čingrija spuščena na svobodo z oziroma iz okrajšnje zasedanje avstrijskega parlamenta."

"AMERIKANCI."

(Slovenski Narod, 5. maja.) "V čudnem položaju se nahajajo mnogi Primorci — piše poljski Hrvatski List — ki so dalj časa živeli v Ameriki in ki so dobili tam državljanstvo, ki pa so s staro domovino vezani s srcem, po pokoljenju in z imetjem. Takih "Amerikancev" je v Primorju zelo veliko. Po nekaterih vasch so imeli tudi neprilike, ker so jim nekatere občine kot tujim državljanom odrekle hrano."

POLICIJA NA REKI.

(Hrvatski Dnevnik, 4. maja.) "Reška policija je prešla 1. maja v državne roke ter je mestna policija prenehala obstojati; nekateri posli, katere je upravljala dosedaj mestna policija, so ostali tudi še nadalje pod kompetenco magistrata kot upravne oblasti prve instance."

SLOVENSKI JEZIK V TRSTU.

(Hrvatski Dnevnik, 4. maja.) "Kaj se more celo danes vse še dogoditi v Trstu, nam pripoveduje Edinost. Tam je prišla neka deklica v mestno aprovizacijo z listkom papirja v roki s slovenskim napisom; mestni uradnik je pa osorno italijanski nahrulil: **"Ničesar ne razumem, ker so te besede napisane v angleščini".**

STRAŠNO POMANJKANJE MESA V LJUBLJANI.

Pod tem naslovom piše Slovenski Narod in Slovenec 5. maja:

"V zadnjem času vlada dan za dnem večje pomanjkanje mesa. Brezštevilne porodnice sploh ne morejo priti do mesa. Več tednov so že brez njega. Velika večina Ljubljančanov je meso samo enkrat na teden. Ljubljani bi bilo treba po minimalni odredbi (18 dekagramov na osebo) dnevno 9000 kilogramov — dobiva pa na pet dni 12,500 kilogramov!

Govori se, da bo morala poslati Kranjska več sto glav živine v Trst. Zdi se, da se bo dogodilo z mesom isto letos, kar se je dogodilo lani s krompirjem.

Trst je dobil 80 železniških voz krompirja, Ljubljana pa so neprestano tolažili, da bo tudi za njo nekaj ostalo, dokler nisо končno nanjo popolnoma pozabili.

Po krompirju in mleku, katero odhaja v južna mesta, se bomo morali končno jokati tudi za mesom. Od samih solz pa tudi Ljubljančani ne morejo vzdržati.'

PRIMORSKE ŽENE NA DELU V SREMU.

(Novosti, 5. maja.) "Primorske Novine" pišejo: Kakor nam poročajo iz Grižana, bo odšlo iz občine Grižane-Belgrad par sto žensk in deklet na Pejačevičevo farmo v Rumi. Možje in očetje teh žen in deklet so v Ameriki ali na fronti; doma vlada pomanjkanje, in vsled tega morajo delati tudi ženske, da morejo prehraniti sebe in svojce doma. marljivost naših žen v Primorju, iz tega pa je tudi najbolj razvidno, kakšna beda vlada v naših krajih."

ODMERKI KRUHA IN MOKE ZNIŽANI.

(Obzor, 5. maja.) "Kakor smo izvedeli, bo v kratkem času izšla vladna naredba, po kateri se bodo znižali dnevni odmerki kruha in moke v vseh hrvatskih mestih. Po tej naredbi bo znašal dnevni odmerek moke na osebo eno petinko kilograma, ali šest kilogramov na mesec. To znižanje dnevnega odmerka je v zvezi s tem, ker se pričakuje letos zaskasnitev žetve za kakih 30 dnij."

DELJENJE SVINJSKE MASTI.

(Hrvatski Dnevnik, 4. maja.) "Ker je nabava svinjske masti v zadnjem času popolnoma prenehala in je mesto navezano na lastno pridobivanje masti, bodo dobile posamezne osebe na izkaznice za mast za dobo štirih tednov po 25 dekagramov masti (¼ kilograma).

SRBIJA V SLOVENSKEM ČASOPISJU.

Slovenski Narod prinaša 4. maja po Frankfurter Zeitung poročilo o kongresu srbske socijalne demokracije v Marseillu. V številki od 5. maja ima vest iz Tempsa o ujedinjenju Srbije in Crnegore, katero vest je prinesel tudi Slovenec po Baseler Nachrichten.

Slovenski Narod prinaša 5. maja pod naslovom: Srbska prošnja na Ameriko, naslednjo brzojavko iz Berna: "Lyonski časopisi javljajo iz Washingtona: Srbija je zaprosila za kredit. Vsi slovenski listi prinašajo 'Naredbo proti angleškim in francoskim agitatorjem v Srbiji! brez kakšnega komentarja."

'HRVATSKI AMERIKANCI".

(Novine, 8. maja.) "Včeraj je potovalo skozi Zagreb pod pokroviteljstvom španskega reškega konzula 30 naših primorskih Amerikancev na potu v Amerikо. To so predvsem naši rojaki, ki so bili dalj časa v Ameriki in sprejeli ameriško državljanstvo in ki so se zopet vrnili v domovino."

JUGOSLOVANSKA SOCIJALNA DEMOKRACIJA IN RUSIJA.

Tržaška Edinost je objavila 28. aprila po dunajski Arbeiter Zeitung naslednji pozdrav jugoslovanske socijalne demokracije s sestanka, ki se je vršil 8. aprila v Trstu, novi Rusiji: Jugoslovanska socijalistična stranka z navdušenjem pozdravlja zmago ruske revolucje nad carizmom in vojnim nasiljem in pričakuje, da bo velike važnosti po socijalnem preobratu v tej državi za zveste in nezmaljive boriteljе proletarske revolucije — kategoričen opomin nasilnikom in tlačiteljem celega sveta.

Jugoslovanska socijalna stranka želi najtoplejše, da napravi ruska revolucija, ki je postala najznamenitejši faktor miru in ki je smrtonosno zadela vojno buržoazijo, konec nasilju na celem svetu in da dokaže potrebo socijalne reorganizacije, da se dvigne iz razvalin razrušenih držav svobodna socijalistična Evropa.

Uredništvo pristavlja temu s svoje strani: "Človek bi moral zavidati socijalni demokraciji svobodo, katero živa danes, ko je sicer odstranjena ali vsaj močno zmanjšana vsaka politična in osebna svoboda. Vprašamo samo, kaj bi se zgodilo s katero drugo stranko ali osebo, ki bi hotela pozdraviti pristaše v sovražnikovi deželi in bi tako jasno naznanjala razrušenje dosnašnjega sistema ne samo v Rusiji, temveč po celem svetu.

Kaj bi se zlasti pripetilo kateri naši strank, ki bi v takem pozdravu podanikom kake tuje sovražne države povdarjala besedo "jugoslovanski", katera beseda je prav posebno prepovedana."

AVSTRIJSKI PARLAMENT.

STALIŠČE SLOVANOV.

Koliko so se nadejali slovanski narodi od zasedanje državnega zbora, se najbolje razvidi iz člankov, katere so priobčili razni slovanski listi v času, ko se je zazvedelo, da bo državni zbor sklican, in tekom zasedanja. V naslednjih številkah bodemo priobčili vel tozadevnih člankov iz raznih slovanskih listov, zlasti slovenskih in hrvatskih, v katerih so razpravljali o zasedanju in iz katerih se jasno razvidi stališče Slovanov in Jugoslovanov. Tako piše Slovenski Narod 10. maja:

Političini krogi mislijo, da bo trajalo zasedanje državnega zbora šest tednov. Za enkrat je vprašanje o konstituiranju zbora in reforma poslovnika na prvem mestu.

"Nationalverband" je predlagal za predsedniškega kandidata svojega dosedanjega šefa dr. Grossa. Celo nemški poslanci sami ne smatrajo tega človeka sposobnim, da bi vodil parlament. Dati parlamentu za predsednika človeka, ki je nesposoben, pomeni omalovaževati parlament, še bolj pa pomeni to, napravljati parlamentu namenoma težkoče, pomeni, metati mine tem, kjer bi bilo treba spustiti sidro.

Vsled tega bodo stranke še dobro premislile, predno bodo sprejele dr. Grossa. Zanimivo je, da je skrb za reformo poslovnika zelo popustila. Nemci odkrito izjavljajo, da nimajo sedaj, ko se jim je izjalovila njih namera, odstraniti gališke poslance iz parlamenta, nobenega interesa, da bi se poslovnik poostril, ker bi se mogel uporabiti tudi proti njim, ker so v parlamentu v manjšini.

Poljaki se drže povsem pasivno, dokler ne bodo videli, kakšno stališče bo zavzela vlada napram njihovemu načrtu o avtonomiji Galicije. Vlada se nadeja, da se bo mogla naslanjati na nemške krščanske socijaliste, na Nationalverband in na Poljake, in sodi, da jo bode podpirali tudi Italijani in Rumuni. Vsekakor pa se vlada ne bo mogla več tako močno naslanjati na Poljski klub. Časi močne nemško-poljske koalicije so gotovo minuli.

Govori se, da bo pozvala vlada v kabinet nove ministre brez portefelja. Kolikor poznamo razpoloženje jugoslovanske delegacije, se nam zdi, da je izključeno, da bi poslale jugoslovanske stranke svoje zastopnike v kabinet (ako je to vprašanje sploh aktualno), in tako navezale svojo politiko in taktiko na vlado, katere program je, po izjavi "Hrvatsko-slovenskega kluba, nasproten pravim interesom države. Seveda, ničesar se more imeti proti temu, ako pozove Clam Martinic v kabinet človeka, ki pozna jugoslovanske razmere in ki ima voljo in sposobnost, da ga objektivno informira o važnosti velikega problema na jugu monarhije. Jugoslovanski minister bi mogel prihraniti jugoslovanski delegaciji mnogo posla — nikakor pa bi ji ne mogel in ne smel vezati rok. **Politika svobodnih rok in taktike, katerih ne vežejo nikaki ozири napram vladi, so glavni predpogoj uspešnega delovanja jugoslovanske delegacije za našo narodno stvar.**

Čehi, Rusini in Jugoslovani so v parlamentu v opoziciji. Rusini smatrajo avtonomijo Galicije za "casus belli" in napovedujejo brezobziren boj. Čehi se pridružujejo opoziciji iz istih razlogov kakor Jugoslovani. Tudi zanje ni vladin program sprejemljiv in oni imajo dalekosežne načrte demokratskih in načijonalnih reform.

Parlamentarna opozicija bo na vsak način bolje organizirana in složnejša od vojne večine. Čehi tvorijo močno falango v svoji "Češki Zvezi", Rusini imajo skupen klub, Jugoslovani se ujedinjujejo. Danes je skoro gotovo, da bo tvorila jugoslovanska delegacija taktično edinstvo, katera organizacija še ni izvršena, ki pa se — to je treba vsestransko priznati — dobro pripravlja. Ako bo šlo vse, kakor je treba, bo vseboval novi jugoslovanski klub vse naše poslance Slovence, Hrvate in Srbe brez razlike strank. To nam mora biti garancija, da bo nastop naše delegacije popolnoma odgovarjal interesom našega naroda. Beseda, katere je zapisala Hrvatska Riječ, veljajo v vsakem oziru tudi za nas Slovence.

(Slovenec, 11. maja.) "Vse stranke se nahajajo danes v napetem pričakovanju. Kriza je dosegla vrhunec, odločitev bo padla v par dneh. "Hrvatsko-slovenski klub" in "Češka Zveza" vesta prav dobro, kako se jima je treba obnašati. Obadva stojita danes rama ob rami v zaprti falangi s "puško ob nogi".

NEMSKO STALIŠČE.

(Tagespost, 13. maja.) "Težko je ohraniti v tem nervoznem časnu mirno mišljenje, zlasti sedaj, ko se znova začenja ustavno življenje v Avstriji. Vse zapreke, ki so dolgo časa zadržavale mase v pokretu, se bodo odstranile. V prvi vrsti je treba pokazati sovražnikom, da ni samo Nemčija močna država, ki zna, kar hoče, temveč tudi Avstrija, o kateri govore nasprotniki, ki ni v stanu sklicati parlamenta, ker bi se v tem trenutku pokazalo, da nima pravice do obstanka. — Avstrija je dala v tem važnem trenutku besedo svojim narodom. Parlament mora podati dokaz, da bo postala Avstrija **pod vodstvom Nemcev** močna država in da ima dovolj moči, da izvrši svojo voljo.

Prvi dogodki parlamentarnega življenja so, žal, dokazali, da je še mnogo parlamentarcev, ki ne razumevajo splošnega mnenja prebivalstva tako, kakor bi bilo treba. Parlament bo sposoben za delo, ker mora biti sposoben. Sposoben mora biti za delovanje, ker je ena prvih in neobhodnih nalog, da se pride do začasnega mira. To je velika naloga, katero bo treba izvršiti v interesu države, njenih zavezникov in v interesu prebivalstva."

VPRAŠANJE JUGOSLOVANSKEGA MINSTRA.

O vprašanju jugoslovanskega ministra razpravlja celovški Mir in pravi: Od onega trenutka, ko dobimo Jugoslovani svojega ministra, bomo postali vladna stranka. Kaj to znači, ni treba še posebej pojasnjevati. Prispo v vladino stranko je samo tedaj mogoč, ako so dani za to potrebni predpogoji.

Te predpogoje smo že zadajšč očrtali z besedami: To je mogoče samo tedaj, ko se bode Lampe, na drugi strani pa duhovni vodja stranke, demokrat in narodnjak, dr. Janez Krek.

Klerikalna stranka se je kot kmetska stranka dvignila in ima trdno podlago v organizaciji zadrug. Ta organizacija, čeprav je po pravilih nepolitična, je vendar srce klerikalne političnе moči. Dosedaj je obstojala samo "Zadružna Zveza" — središče vseh slovenskih zadrug — ki je štela nad 1000 društev kot članov. Ta silna organizacija je delo dr. Kreka, ki je postal nevaren za dr. Šušteršiča, vsled česar ta poskusa, da mu iztrga Zadružno Zvezo iz rok. Ker se mu to ni posrečilo, je ustanovil s svojimi pristaši "Zadružno Centralo".

Tudi pri tem pa je doživel fiasko, kajti komaj osmi del vseh slovenskih zadrug (157) je pristopil v njegovo Centralo, in to v prvi vrsti samo zadruge na Kranjskem — "kraljevine" dr. Šušteršiča. Večina ostalih zadrug na Štajerskem, Koroškem, Primorskem, v Trstu in Istri je ostala zvesta dr. Kreku. Straža, glasilo predsednika hrvatsko-slovenskega kluba, poslanca dr. Korošca, je napovedala odprt boj dr. Šušteršiču z besedami: "Gornega razloga, dr. Šušteršič pa radi drugega.

Tako stoji stvar!

V času, ko se gre slovenskému narodu za biti ali ne biti, se more tako važno in zaupno mesto poveriti samo človeku, ki uživa zaupanje celega naroda.

Slovenski Narod pristavlja temu članku 5. maja:

Zdi se nam, da je pogoj za vstop zastopnika jugoslovanske delegacije v kabinet premalo točno formuliran. Jugoslovani bi mogli samo tedaj poslati svojega zastopnika v vlado in podpirati njo in njeno ministrstvo, ako bi se vlada odločila za velike reformatorske in reorganizacijske načrte, ki morajo tvoriti danes usodo celokupne naše politike. Ne gre se več za spremembo sistema v starem pomenu besede, temveč o upeljavi novega režima na podlagi demokracije in narodne emancipacije. Ali misli Mir, da je vprašanje jugoslovanskega ministra, na ta način presojano, že aktualno? Sploh pa ne verujemo, da bi se danes kedo resno bavil v idejo koncentracijskega kabineta. Kar pa se tiče oseb, ki bi prišle v poštev, se z Mirom strinja vsaki naroden človek.

Slovenec (5. maja) se izraža o tem vprašanju sledeče:

"V manj važnih krogih se širijo vesti o možnosti kontracijskega ministrstva, v katerem bi bili zastopani Čehi in Jugoslovani. Kolikor je nam znano, so v resnejših političnih krogih o tem danes niti ne govori. Ako bi postala ta zadeva aktualna, jo lahko prepustimo mirne duše "Češki Zvezi" in "Hrvatsko-slovenskemu klubu". Nobeden teh dveh parlamentarnih faktorjev ni imel do danes še povoda, da bi razpravljal o tej zadevi. Toliko se more reči, da je v hrvatsko-slovenskem klubu in v čeških parlamentarnih krogih zelo malo razpoloženja, za udeležitev kakoršnekoli "parlamentarizacije" vlade, in to iz enostavnega razloga. Najvažnejše notranje vprašanje — prehrana in njo v zvezi kmetska produkcija — je bilo skozi tri leta brez narodnih zastopnikov.

Za današnji položaj ne more noben narodni zastopnik sprejeti odgovornosti, ne ga spremeniti. Ta položaj se more šele v par mesecih spremeniti. Prišel bo čas, ko bo marsikaj dozorelo.

Danes ta čas še ni prišel, in hrvatsko-slovenski poslanci so dalje kakor kedaj prej, da bi postali — vladna stranka."

RAZMERE NA SLOVENSKEM.

Klerikalci, najmočnejša slovenska politična stranka, so se razdelili v dva tabora: na eni strani načelnik stranke, deželni glavar Kranjski in kot tak vladni zaupnik, dr. Šušteršič, in njegov verni pomagač dr. Evgen Lampe, na drugi strani pa duhovni vodja stranke, demokrat in narodnjak, dr. Janez Krek.

Klerikalna stranka se je kot kmetska stranka dvignila in ima trdno podlago v organizaciji zadrug. Ta organizacija, čeprav je po pravilih nepolitična, je vendar srce klerikalne političnе moči. Dosedaj je obstojala samo "Zadružna Zveza" — središče vseh slovenskih zadrug — ki je štela nad 1000 društev kot članov. Ta silna organizacija je delo dr. Kreka, ki je postal nevaren za dr. Šušteršiča, vsled česar ta poskusa, da mu iztrga Zadružno Zvezo iz rok. Ker se mu to ni posrečilo, je ustanovil s svojimi pristaši "Zadružno Centralo".

Tudi pri tem pa je doživel fiasko, kajti komaj osmi del vseh slovenskih zadrug (157) je pristopil v njegovo Centralo, in to v prvi vrsti samo zadruge na Kranjskem — "kraljevine" dr. Šušteršiča. Večina ostalih zadrug na Štajerskem, Koroškem, Primorskem, v Trstu in Istri je ostala zvesta dr. Kreku. Straža, glasilo predsednika hrvatsko-slovenskega kluba, poslanca dr. Korošca, je napovedala odprt boj dr. Šušteršiču z besedami: "Gorje onim, ki bi v teh, vedno resnejših časih stavili osebne spletnejših časih stavili osebne spletnejših časih stavili osebne spletnejše, ne nad koristi celokupnega naroda, kar je treba povdariti zlasti onim ljudem, ki so razbili sti onim ljudem, ki so razbili sti onim ljudem, ki so razbili iz razlogov, ki niso bili zadružni, niti idealni, temveč zelo, zelo osebni. Tu je rana, katero je treba brez milosti očistiti, ker špeba brez milosti očistiti, ker špeba brez milosti očistiti, ker špeba kuliativne namere v gospodarskem oziru zelo težko vspevajo.

Sploh pa se pripravljajo o tem na drugem mestu "velika razkrinja", o čemur pravi glasilo dr. Šušteršiča, Slovenec (3. maja): "Širši krogi so zelo radovedni na "velika odkritja" ožjih pristašev mariborske Straže."

Slovenec brani 5. maja v članku pod naslovom: Zadružništvo in politika postopanje dr. Šušteršiča, ki je baje hotel s tem pomiriti stranke. Na adreso Straže piše: Tem manj kompetentni so, da se mešajo v to stvar politični faktorji izven Kranjske, ki poleg vsega ne morejo razumeti dobro kranjskih razmer. Ako bi jih dobro poznali, bi se pravi gotovo ne mešali v popolnoma notranje zadeve Kranjske, ker jim to brez potrebe odtujuje bratska srca."

Konečno pozivlja na složno delovanje: "Slovenska narodna stranka (slovenska ljudska stranka) stoji danes pred velikimi političnimi problemi, veliko večjimi, kakor kedaj prej. Te gigantske naloge so sedaj glavna stvar. In tudi tu so nam potrebni vsi ljudje — mnogo bolj potrebni kakor za zadruge."

Nasprotniki Šušteršičeve protinarodne politike pa se nočejo pomiriti. Straža v svoji zadnji Steviki — kakor je objavil Slovenski N. dne 7. V.—izjavlja sledeče: "Ljubljanskim bankirjem in velikim trgovcem se je posrečilo, da jim je natisnil Slovenec 3. maja notico o priliki naše razlage o razcepu slovenske zadružne organizacije v njihove špekulativne namene.

Vso to politično zmešnjavo v zadnjem času so napravili samo zaradi tega, da bi mogli lažje loviti v kalni vodi ribe — za izboljšanje svojih osebnih finančnih razmer, in sedaj bi radi ušli zasluženi kritiki."

Slovenski Narod prinaša 9. maja, po Straži, odgovor Slovencu: "Ugotovljeno je, da je načelnik stranke (dr. Šušteršič) osebno in intenzivno deloval proti slogi v zadrugah. Vsaka nasprotna trditev je lažnjiva. Ugotovljeno je, da je načelnik med tem ustanovil "Ilirsko banko" in postal njen predsednik. Dejstvo je in ostaja, da so zanesli razdor v slovensko zadružno organizacijo krogi okoli Ilirske banke vsled tega, da bi pridobili vsaj en del zadrug za svojo banko. To se jim je posrečilo, in vsled tega zahtevajo sedaj mir."

Dalje javlja Slovenski Narod naslednjo vest, ki jasno kaže, da je prelom izvršen: "Celo tiskovno organizacijo samo so osnovali v Ljubljani pristaši dr. Kreka. Oblika te tiskovne organizacije je zadružna, ime: "Nova založba", namen: "z izdavanjem listov, revij in brošur stvarjati in širiti realno kritiko o nezdravih razmerah in pomagati s pozitivnim delovanjem, da se vspešno rešijo velike potrebe slovenskega naroda na jugu." Straža piše o tem: "Naj pride vsa zadeva na dan, da bodemo enkrat na jasnem, kar je prvi in edini korak do ozdravljenja. Vsako odlašanje bi bilo škodljivo za narod in njegovo bodočnost. V resnici, čas je za temeljito razpravljanje."

Slovenski Gospodar piše 10. maja: "9. t. m. se je vršila seja "Slovenske ljudske stranke". Poslance dr. Korošce je razložil politični položaj. Pozival je vse poslance, kakor tudi vso javnost, da posveti največjo pažnjo žalostnim razmeram, v kterih živé sedaj koroški Slovenci. Kot član Slovenske narodne stranke izraža štajerska "Kmetska Zveza" z ozirom na dogodke nadovolj."

Kranjskem bratsko željo, da bi se odpravile vse zapreke, ki so virajo slogo v stranki.

Da bi se dosegel v sedanjem zelo resnem času kolikor mogoče edinstven in kupen izstop vseh štajerskih Slovencev, je bilo zaključeno, da se stopi v zvezo s štajersko "Narodno stranko" (z liberalci).

O razdoru v slovenski ljudski stranki pišejo hrvatske Novine 8. maja:

Priobčili smo popolno poročilo glavnega organa slovenske narodne stranke o "zadružnem" razdoru na Kranjskem. Vsak objektivni čitatelj bo lahko opazil, da ni ostal Slovenec, žal, na nevtralnem stališču, temveč da je popolnoma odkrito zavzel stališče skupine, ki se zbira okoli dr. Šušteršiča.

Kedor hoče pravilno soditi o tem, mora imeti pred očmi pretekle dogodke. Zgodovinski razvoj je sledeči: dr. Šušteršič je predsednik slbvenske narodne stranke in deželni glavar Kranjski, toraj oseba, ki uživa vladno zaupanje. Slovenska narodna stranka je sprejela že davno, in to z dr. Šušteršičevim strinjanjem, zaključek, da se predsedništvo neodvisne stranke ne da spojiti s službo deželnega glavarja. Toda kljub temu je obžžal dr. Šušteršič eno in drugo v svojih rokah, stranka pa, katere duševni voditelj je dr. Krek, je pristaja na to, četudi nerada, uvažujoč razloge dr. Šušteršiča, da je to samo začasno in da je tako najbolje za interese slovenskega naroda. Kmalu za tem pa je prišla vojna, a dr. Šušteršič ni niti mislil na to, da bi razdvojil ti dve službi, ki sta nezdruživi. Poleg tega ni hotel sklicati ekseutivnega odbora stranke, pa tudi deželni odbor je ostal na strani. Vsa oblast je bila v eni sami roki. Seveda ni mogla stranka tega trpeti, na čelo nezadovoljneže pa se je postavil dr. Krek. Šušteršič je nato s svojo močjo vrgel enostavno iz stranke dr. Kreka ob priliki petdesetletnice njegovega delovanja, kakor tudi profesorja Jarca. To je bil začetek zla.

Pozneje so prešli na zadružno polje, ki je na Slovenskem podlaga političnih organizacij. Po demokratskem načelu avtonomije je na glavni skupščini Zadružne Zveze zmagala z veliko večino skupina dr. Kreka nad pristaši dr. Šušteršiča. Manjšina pa se je, namesto da bi po demokratičnemu principu in z ozirom na interese slovenskega naroda pokorila večini, odcepila in sedaj lazi z nekdanjim svojim ravnatelјem Travnom okoli zadrug po Kranjskem, da jih čim več pridobi za svojo novo ustanovljeno "Zadružno centralo", na drugi strani pa upije, da ni ona zakrivila razdor.

Tako so se toraj tudi med Slovenci pojavili frankovci: Slovenec in dr. Šušteršič, na drugi strani pa so ostali narodni ljudje z dr. Krekom na čelu."

VSLED POMANJKANJA MLEKA.

Slovenec 14. maja: "V Ljubljani se je obesila žena davčenga uradnika Viktor Bischofa z otrokom šestih mesecev. Za mža je pustila pismo, v katerem ga obvešča, da gre v smrt skupno z otrokom, ker ga ne more dojiti."

ENKETA O JUGOSLOVANSKEM VPRAŠANJU.

(Slovenec, 12. maja.) "Po inicijativi izdajatelja Armee Zeitung, g. Danzerja, se bo vršila dne 29. maja v dvorani "Avstrijskega političnega društva" na Dunaju enketa o jugoslovanskem vprašanju, in to sedaj v širšem obsegu. Mnogi jugoslovno z otrokom, ker ga ne more dojiti."

DAN BREZ KRUHA.

(Hrvatski Dnevnik, 10. maja.) "Dan brez kruha je doživelo mesto Žader 25. pretečenega meseca ter je dobilo prebivalstvo namesto kruha polente. Dobro je, ako je bil samo en dan brez kruha in ako je bilo vsaj polente